

"El 68 inventà la revolució virtual"

No es va sentir mai "seixantavuitista", però va passar per França, Berkeley i Mèxic. Trenta anys després, creu que aquella revolució va tenir, sobretot, conseqüències mediàtiques, i per això ha esdevingut important: inaugurà una nova manera de calibrar les coses.

S'estranya que algú el busqui per parlar del maig del 68, però accepta després de diversos contactes per trobar un moment. No resulta fàcil concertar la cita i, finalment, aquesta es produeix a casa seva. Xavier Rubert de Ventós, filòsof i catedràtic d'estètica, visqué en diversos escenaris d'aquella primera revolució mediàtica. Va estar a França, a Califòrnia i a Mèxic, en un moment en què la qüestió més important era, precisament, viure, ser protagonista. Prim, nerviós, impenitent fumador de Ducados, vestit amb texans i un jersei gris verd, manté i practica la imatge d'*enfant terrible* irreverent, agut i ràpid que l'acompanya des de les nits de Boccaccio. Ens trobem per recordar la vida de fa trenta anys i el temps —un present fugisser— condiciona l'entrevista com va marcar aquella època que a Barcelona va tenir com a referent la *gauche divine*.

—Des de la perspectiva actual, en certs sectors hi ha un interès per presentar el maig del 68 com una revolució de gent que es trobava avorrida i necessitava al·licients.

—Tot el contrari. Va ser una revolució molt corporativa. En dos llocs concrets on jo vaig estar en aquella època, a París, és a dir a Europa, era una situació on hi havia el *babby boom*, molta gent jove que apareixia al mercat i que reclamava el seu espai, per tant era corporatiu en el sentit que els joves, sense organitzacions sindicals, formaven un corpus molt gros i reclamaven un paper a la societat; i a Califòrnia, on jo vaig estar al 70, era molt clar que hi havia a més una preocupació molt certa: no anar a Vietnam. En aquest sentit, no era *ex abundantia corporis*, sinó que responia a una situació molt precisa.

—Mirant tot el que darrerament s'ha teoritzat sobre el 68, surt la pregunta: va ser tan important que analíticament resulta impossible rastrejar-ne totes les

conseqüències o, realment, va ser una mica una coincidència no buscada?

—En aquest cas, és cert que, potser, l'únic que va inventar va ser la revolució virtual, perquè va ser una revolució que no ho va ser, per entendre'ns, en el sentit literal del terme. Va ser una regirada de la moda, dels costums, dels tarannàs, però no va ser una veritable revolució.

—Em referia també als noms de Praga, París, Califòrnia i Mèxic, que expressen unes realitats molt diferents en aquell moment que, potser, nosaltres hem homogeneïtzat.

—Hi ha una coincidència i, en canvi, no una gran percepció. Jo vaig estar a Berkeley i a Mèxic, a Tlatelolco, la plaça de les Tres Cultures. Un dels caps importants de Mèxic fou un noi paralític, Marcel·lí Perelló Valls, un noi català, i allà vaig passar una de les pors més grans de la meua vida, perquè el perseguien el Ministeri de l'Interior i la prefectura de policia. Ell estava amagat en una casa i jo li vaig portar les pistoles i portant-li les pistoles se'm va rebentar una roda i, llavors, en una barriada d'aquelles de Mèxic, va

"El maig del 68 fou un accelerador de partícules i aquest revulsiu, aquest transformador, fa que el pensament avantguardista es converteixi en pensament de masses."

començar a acostar-se gent, en silenci, amb un silenci amenaçador i jo, que d'això en sé poc, vaig començar a canviar la roda, amb aquella gent mirant i les pistoles del Marcel·lí Perelló al cotxe. La mexicana va ser molt emocionant perquè realment t'enfrontaves a una estructura d'estat amb una gran simulació de democràcia. A Califòrnia, en canvi, tenia aquest punt *hippy*, orientalista que tant agradava a Lluís Racionero, que també va ser-hi. En canvi, jo sempre vaig sentir, i et parlo del to, que aquests tios reivindicaven molt la sexualitat, la droga, el misticisme, perquè vivien en un món tan pragmàtic que necessitaven col·locar-se en vena misticisme. Escolta, tio! Jo no he estat mai purità, per tant ara no necessito fer cap cant a la pixa. Jo no hi he cregut mai. Nosaltres som catòlics, és a dir,

ateus. Ells són tan pragmàtics que necessitaven budisme complementari. Aquest era un to aliè a nosaltres.

—*I quina és la coincidència?*

—El maig va ser una escenificació. Hi ha una frase de Marx que diu: quan les idees no troben interessos on recolzar-se fan el ridícul a la història. Jo crec que no eren idees, eren els interessos d'una gent jove. Aquí, el franquisme no tenia sentit, el gaullisme, a França, no tenia massa sentit, la guerra del Vietnam no tenia massa sentit i, sobretot, tenia uns costos per aquestes noves generacions. Era una protesta contra la manca de sentit d'uns fets que tenien un cost.

—*Així, "fes l'amor i no la guerra", o "la imaginació al poder" eren lemes d'uns interessos grupals que van capgirar el pensament ortodox de l'esquerra?*

—Va ser un temps molt divertit. Ara, culturalment i ideològicament, jo trobo que, per una banda va caure en un error fonamental que... Bé, primer té de bo que pretén no ser doctrinari, pretén alliberar, això, el desig; apareixen els assumptes privats com a problemes de rellevància pública. Pensa que en aquells moments l'esquerra deia que parlar de l'avortament, parlar de les dones i tot això es "*oscurecer el conflicte fundamental*". Tot això és ideologia per difuminar la contradicció fonamental, que és el proletariat i la burgesia. Parlar de l'avortament o del feminisme era disreure de la realitat, de l'autèntica causa infraestructural que ho explicava tot i, és clar, un cop feta la revolució tot seria collonut. Està molt bé que apareixi tot això.

—*Llavors, quin és l'error fonamental?*

—El que a mi em va neguitejar en aquell moment era que hi havia un provincianisme del present absolutament ridícul. I això era a tot arreu, a França, a Espanya, a Mèxic i a Berkeley, si hi havia una cosa comuna, com m'assenyalaves abans, era aquesta. Jo, en algun lloc, vaig parlar de "l'arasiqueisme", ara sí que sabem, ara sí que entrem en relacions sexuals diversificades, ara sí que superarem la família, ara sí que alliberarem el desig, ara sí que farem un art que serà contestatari. O sigui que tot el que han fet els artistes abans d'avui... Home, si us plau, tio. I ara, gràcies al postmodernisme, hem tornat i hem dit, escolta, l'art: mira Miquel Àngel; i la família: mira el que va passar al segle XIX, les funcions que tenia, per entendre. L'ara sí que, l'"arasiqueisme" tenia, té un punt de cofoisme, de beneiteria que jo el trobo molt ridícul. Per posar-te'n un exemple, en l'ambient de diversió de l'època, un dels temes era la fidelitat matrimonial. Doncs quan anaves a Boccaccio, tothom feia veure que s'entenia amb tothom i hi havia el poti-poti de qui s'entenia amb qui i de com hem superat el matrimoni. Home, no. És evident que el fet que la persona amb qui vius sàpiga que vas amb altres té uns costos.

—*Una reacció d'aquest estil resulta comprensible parlant d'una cosa tan nova i sense precedents com la revolució sexual.*

—Però hi havia aquesta sensació en tot, aquest provincianisme del present, i utilitzo el terme expressament perquè el present era la conya. Que n'és de provincià, tot això! Si llegeixes una mica, és igual, des de Foucault, fins a Plató, fins a qualsevol cosa d'aquestes

serioses; si et mires una mica una obra de Rafael. I aquests tios que deien que s'havien inventat l'art, que han inventat la societat, que han inventat les noves relacions de producció... Què collons s'han inventat!

—*Podriem posar-ho en el capítol d'excessos d'una revolució que va servir per trencar mites arcaics?*

—És cert que no eren doctrinaris, però van crear tot de mites. El Mao i tot això eren uns mites de conya i quins mites! L'imperatiu d'un pensament il·lustrat és jo no em construeixo fetitxes i penso sense fetitxes. En canvi, el 68 va ser un fabricant de fetitxes.

—*Vol dir que va haver-hi molta voluntat i poca matèria gris?*

—Sí, sí, home, n'hi va haver, sí, és que no hi ha grans manifestos, va haver-hi el dels situacionistes....

—*Ho dic pensant que l'èxit del 68 és ser un gran esdeveniment de masses i comunicacional, de continguts però no tant de continguts.*

—Per definició han de ser així. En canvi, és molt expressiu. Jo diria que és, d'alguna manera, la caricatura de l'avantguardisme: és l'avantguardisme de masses. L'avantguardisme parteix del pressupòsit que les paraules van més ràpides que les coses, que les formes van abans que les coses. D'alguna manera, tu inventa mons possibles, que ja seguiran. És el pensament utòpic per una banda, però també el pensament avantguardista. Aquesta reflexió crítica l'he aplicada a l'a-

El filòsof Xavier Rubert de Ventós ens comenta que l'imperatiu del pensament il·lustrat és no construir-se fetitxes. Contràriament, la revolució del maig del 68 va ser una fàbrica de fetitxes.

RICARD CUGAT

"Hi havia el convenciment que tot el particular era dolent i tot l'universal era bo. Jo ho recordo. Amb el 68 queda trencat el totalitarisme dels universals i les peculiaritats agafen carta de naturalesa."

vanguardisme, però crec que el maig del 68 n'és una expressió magnífica, i comporta després una paradoxa. Aquest fet de prendre la paraula, denunciar, desmitificar, aquesta represa de la paraula era l'expressió vulgaritzada, jovenívola i de masses d'una posició avantguardista, i per tant no era innovador, que defensava que les paraules, les idees van més ràpides que les coses. Ara, el que ha passat després ha estat admirable! Ha estat una expressió de peterpanisme total, en el sentit que Peter Pan és aquell nen que pot desitjar-ho tot perquè ja vindrà el papà i li dirà que no.

—*Deu anys després va venir la mamà i va organitzar la revolució conservadora.*

—En aquell moment el món era dividit en blocs, era congelat i no es va descongelar fins vint anys després. Llavors, com que no podia passar res, tot es podia dir i, en canvi, quan cau el mur i comencen a poder passar coses, quin ha estat el discurs intel·lectual? Zero. Aquell món, aquesta avantguarda ideològica radical que explicava tot el que s'havia de fer (s'havia de fer una revolució mao-situacionista empeltada de castrisme, recuperada a través de l'idealisme alemany, recuperant la idea de Falansteri i connectant amb el marquès de Sade), un cop el món es descongela, no res. En aquest sentit, és una demostració que els fets han anat més de pressa que les idees i això ha tombat l'avantguarda. Quan hi ha un papà i una mamà (en aquell moment, Johnson i, després, Nixon a Estats Units i Brejnev a Rússia) que tenen el món congelat i no deixen respirar, tothom sap el que s'ha de fer, i quan es pot fer alguna cosa, doncs...

—*Vol dir que al capdavant ha tingut més transcendència la invenció del bikini que tot Marcuse?*

—Home, el 68 va aixecar una veda en el pensament esquerrà. Hi havia el convenciment que tot el particular era dolent i tot l'universal era bo. Jo ho recordo. De temes personals, íntims no en parlàvem. Ja Marx justificava la defensa d'una classe particular perquè aquesta classe portava en ella el germen d'una universalitat. Ara, defensar una dona, en tant que dona, una marieta en tant que marieta, un català en tant que català, això el pensament d'esquerra ho tenia prohibit. Amb el 68 queda trencat el totalitarisme dels universals i les peculiaritats agafen carta de naturalesa. Això

és important i, per tant, Marcuse, molt bé. Hi va haver un conjunt de recuperacions que establiren el món en què ens movem. Avui ningú no discuteix que el feminisme és el més rellevant que ha passat. La qüestió de les dones no és negociable. El que avui serveix com a termòmetre són les dones. La situació d'un gènere particular ha esdevingut simptomàtica per saber si una cosa va a missa o no va a missa.

—*La quotidianitat va triunfar sobre la història?*

—Sí, i fou un esdeveniment. De cop el pensament del segle XX es fa esdeveniment. Ara bé, l'intel·lectual purità s'escandalitzà perquè a partir de llavors, el funcionament es fa visible —ja els grecs deien que eren importants els moments de visibilitat— i unes persones, perquè no volen anar al Vietnam o perquè al 53 van néixer més nens del que tocava, encarnant els seus interessos, expressen una veu que els transcendeix. Gràcies a això el maig del 68, a part de real, es fa visual. Hi ha potser qui et dirà que no és que les idees es facin espectaculars, sinó que l'espectacle es menja les idees i des de llavors ja només hi ha idees espectacle. Jo penso que és bo que de tant en tant apareixin coses que tradueixin visiblement un corrent subterrani de coneixement. És bo que d'alguna manera s'aglutini i s'acceleri i es faci visible el pensament. El maig fou un accelerador de partícules i aquest revulsiu, aquest transformador fa que el pensament avantguardista es converteixi en pensament de masses. D'acord que això és una banalització, però genera un esdeveniment sense conseqüències exteriors, però amb conseqüències mediàtiques que han legitimat la manera de fer. Potser des d'un punt de vista ideològic tot era bastant prim, però gràcies a Déu la gent hi va creure i ja sabem que és necessari que les onades vagin molt endavant perquè després quedi un tros mullat enrere.

—*La gran lluita del 68 fou contra el poder, en majúscules, i sembla que, des de llavors, poc han canviat les estructures del poder. Ha variat molt més la moda, la família.*

—Sobre això es poden dir moltes coses. Jo vaig escriure un llibre, *El cortesà i el seu fantasma*, que en parlava. De tota manera, des de llavors, gràcies a la tele i a la revolució de maig, la pèrdua de legitimitat a priori de les estructures de poder fa que la legitimació sigui personal. És Kennedy, és Felipe González. Per això adquireixen tanta importància les denúncies. Abans la gent creia en les estructures de poder, ara els qui garanteixen són les persones. La tele transmet malament les idees i vehicula bé les persones.

—*En aquest triomf de la quotidianitat hi ha, també, un inici del relativisme que es va imposar als 80?*

—El 68 és molt modern i no postmodern. El que passa és que hi ha una multiplicació de dogmatismes, però cada un d'aquests dogmes era doctrinari en si mateix. El que passa és que el politeisme sempre és més flexible que el monoteisme. Jo era relativista i en aquella època vaig escriure el llibre *La crítica a la modernitat*. En aquella època la modernitat era el millor. Això és el que té d'històric, el que té d'entendridor.

Antoni Sella